

Pinsedag 2026

Salmer: 290, 396, 282, 303, 723

Kom, Herre Jesus. Amen.

Jer 31, 31-34; ApG 2, 1-11; Joh 14, 15-21

I år falder pinsen ved udgangen af en voldsom diskussion om danskhed, og det er ganske heldigt, for nok kan vi være danske uden at være kristne - vi var jo danske før Ansgar og Poppo øvede deres indflydelse på hver sin kong Harald – men med kristendommen føjede der sig en åndelig dimension til det at være dansk, som vi ikke kan skilles fra uden at miste noget ganske afgørende ved vor identitet. Det vil jeg forsøge at udfolde i dag ud fra evangeliet.

»Jeg vil ikke efterlade jer faderløse« hørte vi Jesus sige til sine disciple. Han forlader dem for at være der, hvor han har hjemme, nemlig hos sin fader i himlen, men den ånd, han vil sende, vil fylde dem i en grad, så de skal

være ét med ham, ligesom han er ét med faderen. Altså vil også disciplene føle, at der ikke længere er noget, der adskiller dem fra Gud Fader. Med åndens komme vil de få borgerskab i deres himmelske fædreland.

Fædreland er det ene af to centrale begreber, vi hører om i dag. Det andet er modersmålet. Da sandhedens ånd kom til disciplene, kunne de nemlig pludselig tale alle sprog, og det var et tegn på, at de skulle fortælle om ham, der er sandheden, vejen og livet til alle jordens folkeslag. I apostlenes gerninger er det afgørende, at Gud har skabt folkene og deres lande, for at de dér skal få en forståelsesramme for hvem Gud er. Da Paulus besøgte athenerne, sagde han nemlig til dem:

»Af ét menneske har Gud skabt alle folk og ladet dem bosætte sig overalt på jorden og fastsat bestemte tider og grænser for, hvor de skal bo – for at de skulle søge Gud, om de kunne famle sig frem og finde ham, som dog ikke er langt borte fra en eneste af os. For i ham lever vi, ånder vi og er vi.«

I Gud lever og ånder og er vi, røres, som Grundtvig siger i en salme. Det er en af de fineste måder hvorpå det siges, at Gud ved sin Ånd er, hvor vi er, og fordi han er det, har vi mulighed for at forstå, hvem han er. Gud er ikke så fin på den, at han kun vil tale ét sprog eller tilhøre ét land, nej, han er til stede overalt; man kan næsten sige, at folkenes mangfoldighed er en del af hans plan for skaberværket, d.v.s. noget af det, der knytter os til ham. Jordiske ting får med åndens komme en ny værdi, fordi Gud vil fortælle os noget med dem. Vi ved f.eks. alle, hvad et fædreland er, og vi sætter det så højt, at vi har gjort det til en ret at have et. Vi forbinder altså generelt fædrelandet med noget godt, og selv om det af og til påstås, at vi selv har fundet på det, man kalder national identitet, så må vi dog konstatere, at der findes mange forskellige folk, og at de fleste af dem føler sig forbundne med et bestemt stykke land. Hvert folk har også sit eget modersmål, og det er på modersmålet, vi skal høre om Guds storværker, for kun på modersmålet

kan budskabet nå vore hjerter. Det virker som et pædagogisk, næsten demokratisk, greb fra Guds side.

Det er gået op og ned for denne pædagogik, for Guds sendebud har ikke altid været enige med ham. Da kirken begyndte at få magt, blev det hellige sprog latin; der kom således noget mystisk over kirken og det budskab, den forkyndte, og det gjorde det næsten umuligt for lægmænd at undersøge, om kirken og dens præster talte sandt. Martin Luther gjorde som bekendt op med denne tankegang; han oversatte bibelen til tysk, og det var en del af hans teologiske program, at alle folk skulle kunne læse den hellige skrift på deres eget sprog.

Reformationen var på den måde et pinseunder. Træerne gror imidlertid ikke ind i himlen, for når folk nu i de protestantiske lande kom til kirke for at høre sproget på modersmålet, så var det ikke altid deres eget modersmål, men derimod fyrstens, de hørte. I Sønderjylland, hvor hertugerne var tyskorienterede og derfor talte tysk, blev kirkesproget derefter. Den lutherske hertug Christian,

der senere blev dansk konge, gennemførte således reformationen i Tørning og Haderslev len allerede i 1525. Det hellige sprog i kirken blev for de mange dansktalende nu tysk, som samtidig var magthavernes sprog, og fordi sproget er afgørende for, hvordan vi tænker, drømmer og omgås hinanden, begyndte også kampen for og om den nationale identitet i området, og som endte med de slesvigske krige og tabet af Sønderjylland. Ser man på de tyske og danske valgplakater op til afstemningen i 1920, vil man bemærke hvor stor den kulturelle forskel på dansk og tysk er. F.eks. trykte man fra begge sider plakater med et billede af Nørreport i Flensborg, og som jeg engang overhørte en lille pige udtrykke sig, så lignede porten på den danske plakat indgangen til paradiset, på den tyske porten til helvede. Begge folk var kristne, men jeg tror, at den afgørende forskel på dem var, om man følte sig knyttet til landet eller til statsmagten, og så bliver det jo en kamp imellem kærlighed og magt. I det, der engang

var dansk kerneland, begyndte derfor to vidt forskellige identiteter at støde sammen.

For nogle år siden blev der på Danmarks Radio vist en serie om Sønderjylland og genforeningen, som stadig kan anbefales. Den skildrede bl.a., hvordan Preussen efter sejren over Danmark i 1864 satte gang i et omfattende fortyskningsprojekt. Man var overbevist om, at kunne man få børnene til at tale tysk, så ville sagen være vundet i løbet af et enkelt slægtled. I Nordslesvig gik det imidlertid ikke så let, og der var en scene i det andet afsnit af serien, som rørte mig meget. Man skildrede en klasse, hvor den særdeles tysksindede lærer, hr. Ravnsgaard, bryder ind i en time, fordi han har hørt, at der er en dansk sangbog i omløb, og at børnene synger fra den. Det viser sig da også, at nogle af eleverne har gemt sangbogen i deres lærebøger, og straffen bliver, at der nu ikke må tales dansk overhovedet på skolen, heller ikke i frikvartererne. Ja, dengang gemte skoleeleverne ikke på mobiltelefoner, hvor hovedsproget i øvrigt er engelsk, nej, de gemte på

hjerteresproget, det, der kunne give deres tanker og drømme mæle. Tysk, derimod, var og blev for dem magtens sprog, og den voldsomme politik, danskerne blev udsat for med tvangsfjernelser, bøder og fængslinger, var et forsøg på at omforme den måde, de var skabt på.

Ved vilje og tålmodighed lykkedes det for danskerne i den nordlige del af Slesvig at blive genforenet med Danmark, de stemte sig hjem, som man siger. Det provokerer nogen, når man siger det, ikke desto mindre er det sådan det er; fædreland og modersmål hører sammen, de danner tilsammen et hjem, hvorfra vi kan søge Gud og famle os frem til ham, så vi med hjertet forstår, at vi har barnekår hos ham.

Der er selvfølgelig den fare ved fædrelandskærlighed, at vi kan blive forgabte i vort eget, tro, at vort fædreland er bedre end andres. Det er ikke nødvendigvis en tro, der sætter grænser, nej, den kan faktisk vise sig så grænseløs, at den ender med at opløse enhver forståelse af, hvad det vil sige at være dansk. Det er det, man

kalder selvforelskelse, og den levner ikke plads til Gud, men fjerner os fra ham, fordi vi så ikke vil anerkende ham som fader og giver. Sandhedens ånd, derimod, bevirker, at vi bag det jordiske ser Guds virkelighed og forstår, at han har skænket os det alt sammen, og at vi derfor ikke er efterladt faderløse. Derfor kan vi leve i vort jordiske liv i taknemmelighed for det, der blev os givet, og det kan – som i sønderjydernes tilfælde – også betyde at skulle lide og kæmpe for det. Kampen endte så glædeligt, som den nu kunne, og i dag kan vi glæde os ikke alene over vort modersmål og det Danmark, der lige nu står så smukt derude, og hvor det vifter hjemligt gennem løvet, vi kan også glæde os over de mange andre fædrelande, hvor Guds ord forkyndes i dag, og hvor vi alle på verdens sprog kan sige »Abba«, Fader, med både hjerte og mund. Det kan vi, fordi vi ved, at vi ikke er efterladt faderløse, og derfor i troen er brødre og søstre. Vi har jo alle har den samme fader i himlen.

Glædelig pinse!